

IV Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi

im. dra Tytusa Chałubińskiego

w Radomiu

WYMAGANIA EDUKACYJNE I PRZEDMIOTOWE OCENIANIE

BIOLOGIA

po szkole podstawowej

zakres rozszerzony

1. Podstawa prawna:

- ✓ obowiązujące rozporządzenie MEN dotyczące zasad oceniania i klasyfikowania uczniów;
- ✓ podstawa programowa z biologii;
- ✓ maturalne wymagania egzaminacyjne z biologii;
- ✓ program nauczania:
 - program nauczania biologii dla liceum ogólnokształcącego i technikum „Biologia na czasie”- zakres rozszerzony /wydawnictwo Nowa Era/

2. Cele kształcenia i wymagania edukacyjne:

- ✓ Cele kształcenia i wychowania oraz wymagania edukacyjne z zakresu wiadomości i umiejętności zawarte są w wyżej wymienionych programach nauczania.

W wyniku realizacji programu uczeń powinien:

- **zdożyć wiadomości obejmujące:**
 - swoiste dla biologii metody i techniki uczenia się;
 - zakres prowadzonych w przeszłości i obecnie wybranych badań biologicznych i medycznych i ich znaczenie dla ludzkości;
 - budowę i funkcjonowanie organizmu człowieka;
 - kontrolę i koordynację procesów życiowych człowieka;
 - proces rozmnażania człowieka;
 - etapy embrionalnego i postembrionalnego rozwoju człowieka;
 - zasady prawidłowego żywienia;
 - wpływ czynników chorobotwórczych, w tym środowiskowych, na organizm człowieka oraz sposoby ich ograniczania;
 - zatrucia i choroby zakaźne, cywilizacyjne oraz choroby uwarunkowane genetycznie;
 - zasady działania na rzecz własnego zdrowia, profilaktykę, higienę i komponenty zdrowego stylu życia;
 - poziomy organizacji żywej materii: komórki, tkanki, organy i ich układy (na przykładzie człowieka);
 - przebieg podstawowych procesów metabolicznych;
 - molekularne podstawy dziedziczności i zmienności;
 - przyczyny i skutki mutacji genowych i genomowych;
 - techniki prowadzenia badań oraz osiągnięcia inżynierii genetycznej;
 - podstawowe zasady tworzenia systemów klasyfikacyjnych organizmów oraz rolę taksonomii biologicznej;
 - istotę procesu ewolucji biologicznej;
 - pochodzenie i pozycję systematyczną człowieka;
 - zależności występujące między organizmami a środowiskiem;
 - funkcjonowanie ekosystemów;
 - znaczenie bioróżnorodności dla środowiska przyrodniczego i dla człowieka;
 - aktualny stan środowiska w skali lokalnej, krajowej i światowej;
 - sposoby przeciwdziałania niekorzystnym zmianom zachodzącym w środowisku;

- sposoby pozytywnego kształtowania środowiska oraz przyczyny i zakres jego degradacji;
- **opanować umiejętności obejmujące:**
 - stosowanie różnych metod i technik uczenia się biologii;
 - korzystanie z różnych źródeł informacji naukowej;
 - zdobywanie potrzebnych informacji w celu ochrony zdrowia własnego i innych osób;
 - pozyskiwanie informacji z zakresu biologii, profilaktyki, higieny i zdrowia człowieka;
 - prowadzenie podstawowych obserwacji i doświadczeń biologicznych;
 - opracowywanie lub interpretowanie różnych form zapisu danych (wykresy, schematy, grafy itp.);
 - rozwijanie umiejętności pracy w zespole, w szczególności w pracy na lekcji i pracy metodą projektu;
 - rozwijanie umiejętności wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnej w kształceniu i samokształceniu świadomość miejsca człowieka w przyrodzie i potrzeby zachowania bioróżnorodności;
 - praktyczne stosowanie wiedzy teoretycznej z zakresu anatomii i fizjologii człowieka;
 - całościowe postrzeganie budowy i funkcji życiowych organizmów, ze szczególnym uwzględnieniem organizmu człowieka;
 - charakteryzowanie podstawowych procesów metabolicznych;
 - rozpoznanie zagrożeń zdrowia człowieka;
 - projektowanie i prowadzenie działań na rzecz ochrony środowiska i własnego zdrowia;
 - udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej;
 - rozpoznawanie symptomów chorób, w tym szczególnie chorób cywilizacyjnych i społecznych;
 - przedstawianie współzależności istniejących między organizmem człowieka a otoczeniem przyrodniczym i społecznym;
 - dostrzeganie bioróżnorodności funkcjonalnej i strukturalnej organizmów, populacji i ekosystemów oraz jej znaczenia dla niezakłóconego funkcjonowania biosfery i człowieka;
 - dostrzeganie ograniczoności zasobów naturalnych oraz konieczności ich racjonalnego i ochrony;
- **prezentować postawy, przekonania i zainteresowania wskazujące na:**
 - potrzebę samokształcenia w celu rozwiązywania problemów życia codziennego;
 - odpowiedzialność za zdrowie własne i innych ludzi;
 - stosowanie zasad profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia;
 - przewidywania skutków palenia papierosów, zażywania narkotyków oraz picia alkoholu;
 - krytyczny stosunek wobec zachowań prowadzących do nałogów i uzależnień;
 - przewidywania konsekwencji nieprawidłowego żywienia;
 - poszanowanie wobec różnych form życia na Ziemi;
 - gotowość do działań na rzecz ochrony zdrowia własnego i innych osób;
 - szacunek dla siebie i innych ludzi;
 - organizowanie aktywnych form wypoczynku;

- dbałość o stan środowiska przyrodniczego i podejmowanie działań na rzecz jego ochrony;
 - kształtowanie postaw proekologicznych – szacunku i właściwej postawy wobec przyrody w aspekcie zrównoważonego rozwoju;
 - rozwijanie postaw patriotycznych poprzez nacisk na znajomość gatunków rodzimych, unikatowych ekosystemów krajowych i obszarów chronionych w Polsce;
 - przekonanie o możliwości wpływu na stan środowiska;
 - poczucie odpowiedzialności za działania podejmowane w najbliższym środowisku;
 - świadomość pozytywnych i negatywnych skutków rozwoju genetyki.
- ✓ Realizowany program nauczania zawiera szczegółowy opis wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny.
 - ✓ Uczniowie powinni znać zasady oceniania z przedmiotu biologii i zostają zapoznani z kryteriami oceniania i wymaganiami edukacyjnymi na początku roku szkolnego, a o ewentualnych zmianach są poinformowani natychmiast po ich wprowadzeniu.
 - ✓ Z opisem wymagań edukacyjnych uczeń lub jego rodzic może również się zapoznać korzystając z publikacji programu w bibliotece szkolnej, publikacji na stronie internetowej szkoły lub bezpośrednio u nauczyciela biologii.
 - ✓ Praca na zajęciach lekcyjnych oraz sprawdzanie osiągnięć edukacyjnych odbywa się w oparciu o wymagania edukacyjne i standardy wymagań egzaminacyjnych zarówno w zakresie podstawowym jak i rozszerzonym.

3. Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych z biologii:

- ✓ **Odpowiedzi ustne** - sprawdzane będą pod względem rzeczowości, stosowania języka i terminologii biologicznej oraz umiejętności formułowania dłuższych wypowiedzi. Przy wypowiedzi ustnej obowiązuje znajomość materiału z pięciu ostatnich tematów lekcyjnych, w przypadku zapowiedzianej lekcji powtórzeniowej - z określonej partii materiału. W ciągu roku szkolnego uczeń może być wielokrotnie oceniany za wypowiedź ustną.
- ✓ **Sprawdziany** - przeprowadzane po zakończeniu określonej partii materiału, zapowiedziane przynajmniej 1 tydzień wcześniej. O częstotliwości pisania sprawdzianów decyduje nauczyciel. O formie sprawdzianu uczniowie są poinformowani w trakcie ustalania jego terminu. Na lekcji poprzedzającej sprawdzian uczniowie są informowani o zakresie wiadomości i umiejętności jakie będą sprawdzane.
- ✓ **Kartkówki** - obejmujące materiał z pięciu ostatnich tematów lekcyjnych. Mogą mieć formę krótkich testów, zawierających pytania zamknięte lub krótkich wypowiedzi pisemnych na zadane pytanie. Kartkówki mogą być niezapowiedziane.
- ✓ **Aktywność na lekcji.**
- ✓ **Prace domowe** oceniane na bieżąco.
- ✓ **Ocena kart pracy.**
- ✓ **Ocena zeszytu przedmiotowego.** Uczeń jest zobowiązany do prowadzenia zeszytu przedmiotowego, w którym na każdej lekcji wpisuje jej temat. Obowiązkowo powinny znajdować się w nim prace domowe oraz rozwiązania ćwiczeń wykonywanych na lekcji.

✓ **Prace dodatkowe:**

- formy pracy twórczej na lekcji: prace grupowe, teoretyczne lub doświadczenia, prezentacje nowych rozwiązań problemów stawianych przez nauczyciela lub innych uczniów - oceniane każdorazowo w zależności od poprawności wykonania i wkładu pracy;
- formy pracy twórczej w domu: referaty i prezentacje multimedialne przygotowywane w domu i prezentowane na lekcji lub sprawdzane przez nauczyciela. Oceniane w zależności od poprawności wykonania.
- ✓ **Osiągnięcia w konkursach i olimpiadach** biologicznych, ekologicznych o tematyce zdrowotnej lub przyrodniczej – uczeń oceniany jest za wyniki, z uwzględnieniem skali trudności konkursu i jego rangi.

- ✓ W przypadku sprawdzianów pisemnych przyjmuje się skalę procentową przeliczaną na oceny cyfrowe wg. kryteriów:

0% - 49% - ocena niedostateczna

50% - 61% - ocena dopuszczająca

62% - 77% - ocena dostateczna

78% - 89% - ocena dobra

90% - 99% - ocena bardzo dobra

100% - ocena celująca

- W uzasadnionych przypadkach / duży zakres materiału, bardzo trudna tematyka sprawdzianu/ nauczyciel ma możliwość obniżenia skali o 5%.
- W przypadku nieobecności ucznia na sprawdzianie obowiązują zasady jego zaliczania zgodnie z Wewnątrzszkolnym ocenianiem .
- Jeżeli z przyczyn niezależnych od klasy lub nauczyciela sprawdzian się nie odbędzie, przewodniczący danej klasy powinien ustalić z nauczycielem nowy termin sprawdzianu.

Zajęcia edukacyjne z biologii rozszerzonej składają się z:

- zajęć laboratoryjnych
- zajęć teoretycznych

4. Formy poprawy oceny, wystawienie oceny na pierwsze półrocze i oceny rocznej:

- nauczyciel oddaje sprawdzone prace pisemne w terminie dwóch tygodni,
- uczeń ma możliwość poprawy oceny w formie i terminie ustalonym z nauczycielem,
- dla wszystkich chętnych ustala się jeden termin poprawy,
- do dziennika obok oceny uzyskanej poprzednio wpisuje się ocenę poprawianą,
- wystawianie oceny na pierwsze półrocze i na koniec roku szkolnego dokonuje się na podstawie ocen cząstkowych, przy czym większe znaczenie mają sprawdziany i kartkówki,
- uczeń powinien być obecny na wszystkich sprawdzianach lub je terminowo zaliczyć,
- w przypadku otrzymania oceny niedostatecznej na pierwsze półrocze uczeń powinien je zaliczyć - forma i termin zaliczenia do uzgodnienia z nauczycielem,

- postępowania wobec ucznia zdającego egzamin poprawkowy z biologii określają zasady zawarte w Wewnętrzny szkolnym ocenianiu.

Uwaga: Średnia ocen zaproponowana przez dziennik Librus nie jest wyznacznikiem oceny na pierwsze półrocze i oceny rocznej, którą ustala nauczyciel, zorientowany jaką wiedzę posiada uczeń.

5. Sposoby informowania uczniów:

Na pierwszej godzinie lekcyjnej uczniowie są zapoznawani z PO. Wymagania na poszczególne oceny są udostępniane wszystkim uczniom. Wszystkie oceny oparte o opracowane kryteria są jawne zarówno dla ucznia jak i jego rodziców lub prawnych opiekunów. Sprawdziany są przechowywane w szkole do końca danego roku szkolnego.

6. Sposoby informowania rodziców:

O ocenach częściowych informuje się rodziców poprzez dziennik elektroniczny, a także na zebraniach z rodzicami lub w czasie indywidualnych spotkań z rodzicami. Nauczyciel zobowiązany jest do wystawienia oceny klasyfikacyjnej (na pierwsze półrocze i oceny rocznej) na ostatniej godzinie lekcyjnej, poprzedzającej termin zebrania Rady Pedagogicznej, ale nie później niż na trzy dni przed zebraniem Rady Pedagogicznej.

7. Kryteria dla danej oceny:

✓ **ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:**

- opanował cały zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania przedmiotu w danej klasie;
- posiada wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania przedmiotu w danej klasie;
- samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia oraz biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych z programu nauczania danej klasy;
- proponuje rozwiązania nietypowe;
- rozwiązuje także zadania wykraczające poza program nauczania tej klasy;
- osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach na szczeblu regionalnym, wojewódzkim lub krajowym;
- konstruuje logiczne, spójne wypowiedzi przy zachowaniu zasad poprawnej polszczyzny, ilustruje treści wypowiedzi licznymi przykładami, schematami, rysunkami;
- planuje i prezentuje wypowiedź na określony temat dokonując właściwej selekcji doboru faktów i krytycznej oceny pod kątem przydatności do uzasadnienia wyrażanych opinii lub sądów;

✓ **ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:**

- opanował cały zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania przedmiotu w danej klasie;
- sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami;

- rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte programem nauczania;
- potrafi zastosować posiadaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach;
- konstruuje logiczne, spójne wypowiedzi przy zachowaniu zasad poprawnej polszczyzny, ilustruje treści wypowiedzi licznymi przykładami, schematami, rysunkami;
- planuje i prezentuje wypowiedź na określony temat dokonując właściwej selekcji doboru faktów i krytycznej oceny pod kątem przydatności do uzasadnienia wyrażanych opinii lub sądów;
- ✓ **ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:**
 - nie opanował w pełni zakresu wiadomości określonych programem nauczania w danej klasie ale opanował je na poziomie przekraczającym wymagania zaliczane do wymagań podstawowych;
 - poprawnie stosuje i interpretuje wiadomości, przywołując fakty, dokonując analizy i powierzchownego przedstawienia związków przyczynowo- skutkowych;
 - rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne lub praktyczne;
 - korzysta z różnych źródeł wiedzy wskazanych przez nauczyciela do rozwiązania typowych sytuacji problemowych;
 - konstruuje nie zawsze spójną i logiczną wypowiedź, ale interpretuje fakty zgodnie z problematyką zadania ilustrując trafnie dobranymi przykładami i rysunkami;
- ✓ **ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:**
 - opanował wiadomości i umiejętności określone programem nauczania w danej klasie na poziomie wymagań podstawowych;
 - wiadomości interpretuje przywołując fakty, dokonując interpretacji w oparciu o opis, charakterystykę porównania i elementy analizy;
 - w niewielkim stopniu korzysta z różnych źródeł wiedzy wskazanych przez nauczyciela;
 - dokonuje selekcji faktów przy znacznej pomocy nauczyciela;
 - konstruuje mało spójną wypowiedź z licznymi błędami, z małą nie zawsze trafnie dobraną ilością przykładów;
 - rozwiązuje zadania typowe w oparciu o pomoc nauczyciela;
- ✓ **ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:**
 - opanował wiadomości i umiejętności w zakresie podstawowym, niezbędne w dalszej nauce przedmiotu; - nie korzysta z innych źródeł ograniczając się tylko do zeszytu przedmiotowego i podręcznika;
 - wiadomości interpretuje przywołując fakty oparte o opis i charakterystykę;
 - prezentuje wiadomości chaotycznie, z licznymi błędami, nie zachowując zasad poprawnej polszczyzny; - rozwiązuje zadania o niewielkim stopniu trudności przy pomocy nauczyciela;
- ✓ **ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:**
 - nie opanował wiadomości i umiejętności określonych w programie nauczania nawet na poziomie podstawowym;

- posiada takie braki w wiadomościach i umiejętnościach, które uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy z danego przedmiotu;
- nie jest w stanie rozwiązać zadań o niewielkim stopniu trudności.

8. Kryteria oceny uczniów z zaleceniami poradni psychologiczno-pedagogicznej:

- ✓ Ocenianie ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych dostosowane jest do jego indywidualnych możliwości. Uwzględnia ono zalecenia opinii lub orzeczenia PPP, jego zaangażowanie w proces dydaktyczny oraz postępy w nauce.
- ✓ W ocenianiu uczniów z dysfunkcjami uwzględnione zostaną zalecenia poradni, takie jak:
 - wydłużenie czasu wykonywania ćwiczeń praktycznych,
 - możliwość rozbicia ćwiczeń złożonych na prostsze i ocenienie ich wykonania etapami,
 - konieczność odczytania poleceń przekazywanych innym uczniom w formie pisemnej,
 - branie pod uwagę poprawności merytorycznej wykonanego ćwiczenia, a nie jego walorów estetycznych,
 - możliwość (za zgodą ucznia) zamiany pracy pisemnej (praca klasowa lub sprawdzian) na odpowiedź ustną,
 - podczas odpowiedzi ustnych zastąpienie pytań złożonych większą ilością prostych,
 - obniżenie wymagań dotyczących estetyki zeszytu przedmiotowego,
 - możliwość udzielenia pomocy w przygotowaniu pracy dodatkowej.
- ✓ Uczniowie z dysleksją i dysortografią:

Słaba technika i tempo czytania, rzutują na ogólne zrozumienie tekstów i poleceń wobec czego nauczyciel:

- wydłuża czas przeznaczony na przyswojenie modułów tematycznych,
- wydłuża czas na udzielenie odpowiedzi ustnych,
- pozwala pisać sprawdzian w czasie dłuższym od pozostałych uczniów,
- dodatkowo wyjaśnia i nakierowuje na prawidłowy tok myślenia.

Ilość błędów ortograficznych nie wpływa w żaden sposób na końcową ocenę ze sprawdzianów, czy kartkówek i ocenę z prowadzenia zeszytu.

W indywidualnych, uzasadnionych przypadkach dopuszcza się, by na sprawdzianie uczeń wybrał sobie z gotowego zestawu połowę zadań (te, które są dla niego najłatwiejsze).

Nauczyciel wydłuża uczniowi z dysfunkcjami czas potrzebny na poprawę oceny ze sprawdzianu.

Dopuszcza się możliwość ustnego odpytywania podczas konsultacji indywidualnych.